

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
a szentgyház utcába, Kendeffy-ház 487 számánál.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Egyévesenkint 3, félre 6 pfrt, külföldre évenként 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Keddén, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetéseik minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhavas egy sor után számítandó 4 pkr beküldés mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyak az m. előzetes, hirdetések, reclamatiók sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

KÖZÖSSÉGEK.

IV.

Hogy kellő tisztasággal tárgyalhassuk kérdésünket, szükséges azon kategóriákat felállítani, hová erdőbirtoklási viszonyaink helyezvük; nyomozni aztán: minő körülményekre minő intézkedéseket tettek, vagy a mellőzött kérdésekre minő analógiák alkalmazhatók?

Vagynak:

a) Erdőbirtokok, melyek volt földesurak közt már felosztva vagynak, s melyből volt jobbágyság bizonyos farészletet vagy faizási jogot élveztek. Vagynak.

b) erdőbirtokok, melyek egyes földesurak kizáró sajátjai, de melyekben faizási joggal ugyan nem, de legeltetésivel birt a volt jobbágyság. És vagynak.

c) földesurak, szabad birtokokosok közt osztatlanul közösen használt erdők; legtöbb ilyen a Székelyföldön. És végre

d) vagynak földesurak, s ezek jogán jobbágyság által is, más részről szabad birtokokosok, vagy jobbágyság nélküli, szabadon, osztatlanul használt erdők.

Tárgyaljuk rendre:

Az a) alatti kategóriába eső erdőbirtoklás kiegyenlítéséről az 1854 jun. 21-i nyiltparancs tisztán intézkedik, ezt rendelve a 47-ik §-ban:

„Ott, hol a volt jobbágyság az 1848 év előtt az erdő közös használata illette, vagy hol ők a faizási jog törvényes gyakorlásában voltak, számukra helyett, rendszerint, megfelelő rész haszonnalthat ki az eddig közösen használt erdőből.”

Az urbéri bíróság ezen kérdés kezdetén kiegyenlítés eszközölésére van utasítva, a mi ha nem sikerülne, akkor a helyviszonyok s a jogilletőség tekintetbe vételével, szakértők befolyása mellett, határozand az illő tér felett, szem előtt tartva azon elvet, hogy a mint a 48-dik §-ban meghatározva van a telek minősége, egy telek utáni il-

letőség 1 s 1/2 holdnál kisebb és 6 holdnál nagyobb nem lehet. Ennél nagyobb részlet csak ott illetheti a jobbágyot, hol faeladási joggal is birt; kisebb pedig csak ott, hol a jobbágyság eddigi faizása oly csekély volt, hogy másfél holdat nem vett igénybe.

Ezen intézkedés határozott, s nincs miért rajta tovább mulassunk, minthogy ez semmi kényes kérdést se hagy hátra.

Fontosabb már a b) alatti viszony, magán gazdasági szempontból.

A 40 § ugyanis, oly havasokon, hol a jobbágyság 48 előtt legeltetett, habár azok földesurak tiszta tulajdonai, a legeltetési jog közösséget továbbra is fenntartja, illő kárpótlás vagyis taxa mellett.

E cikknek azonban a kárpótlás minősége feletti rendelkezése előttünk kérdésesnek látszik; a 40 § második pontja ugyanis rendeli, hogy ha a volt jobbágyság számára ezen határozathoz képest kibasítandó legelőrészt nagyobb számú marhák tartására, az 1848 év előtt e részben divatozott szokást tekintve elegendő nem lenne, s ha az egykori jobbágyság az 1848 évig bizonyos taxa befizetése mellettolyan képp létezett havasi legelő használatában voltak, azok ezen használatban jövőre is megfogyandók!! Szabad egyezkedés nem sikerülte esetében „a volt jobbágyság által jövőre fizetendő taxa a szokott urbéri peruton a taxának 1848 ik év előtt létezett mennyiségére és a vidéken divatozó legelőbérre tekintettel határozandó meg.”

Ezen cikkből látható, hogy a jobbágyság erdőhöz joga a legelő irányában másképp határozatlik meg, mint a faizási irányában.

E cikkben azon feltételest látom, hogy a havasi közlegelőből taxa mellett a jobbágynak csak úgy van legeltetési joga, ha a felosztott közlegelőből részesedése, marhái tartására nem volna elegendő.

De itt kérdésessé válik megint, hogy mennyi marha eltartásáról kívánt ezen törvény intézkedni?

Mire feleletem? az, annyiról, mennyit addig közlegelőn a jobbágyság tarthatott; ez pedig annyi volt, a hány igásmarhával a jobbágyság szolgált.

Hogy ezt a törvényhozás is így érthette, abból látszik, hogy a marhák mennyisége mértékül az 1848 előtt divatozott szokást hozza fel. Következésképp hol a jobbágyság egykor 1848 előtt igásmarhái számának megfelelő részlet jut a közlegelőből, ott a havasi legeltetéshez taxa mellett kényszerített jognak nincs helye?

De e feltétel önként szüli azon kérdést, hogy hát a marhátlan jobbágyság, kiknek 1848 előtt se volt a közlegelőhöz joguk, most abból részesednek-e? Ez a törvényben nincs eldöntve; s a marhák számát a közlegelőhöz, kérdésessé teszi.

Ha pedig a közlegelő nem felel meg a jobbágyság 1848 előtti legeltetésének rendje szerinti számának, akkor a földesuri havasi legelőhöz taxa mellett legeltetnek a jobbágyságok.

Az a kérdés már most, mennyi ezen taxa?

Ha az 1848 előtti taxamennyiség tisztán állítatnék meg, akkor nem volna a törvényben tekintet arra, hogy azóta a havasi birtokok roppant változás alá jöttek, s akkora adó alá estek, mely felülmúlja sok helyütt a régi legelési taxát, sőt felül az erdők jövedelmét, s ha mégis arra kényszerítették a földesur, hogy a régi taxa szerint hagyjon legeltetést, lehetnek oly helységek s oly csekély taxák, melyek az adót nem hajtják ki. — Hogy azonban ez a törvényhozás figyelmét nem kerülte ki, azt valószínűnek látom, s azt hiszem, éppen ezen kérdés kiegyenlítésére vonatkozik ezen tétel: „az illető vidéken divatozó (nem divatozott) legelőbérre tekintettel.”

Tehát az 1848 előtti taxa meghagyatik ugyan, de nem feltétlenül, hanem a szerint módosítandólag, a mint most áll a vidéken a legeltetés díja!

Általában ezen kérdés kényes, a meny-

nyiben e miatt a tiszta tulajdonban, egy örökre tartó közösség mégis fennhagyatott; s idvess volna a havasi legelők ügyét is végképp elkülöníteni, a jobbágyság legelési joga kárpótlatván a földesur által.

Miután a június 21-ki nyiltparancs a civilisált mezőgazdasági szemlélettel szembe nem áll; igen ohajtandó volna, ha a közösség ezen közlönkje egy pórtrendelet által megsemmisítenék.

Most, midőn előttünk áll az új erdőtervény is, midőn látjuk, hogy ezen törvény mily felelősségeket szab az erdőtulajdonosokra, és viszont hogyan garantirozza ezeknek tulajdoni jogait, még inkább fel-tűnik, hogy ezen erdőközti legelés közössége mennyire terhelő, sőt inpracticus is sok helyütt.

Különbön is lehetlen czélszerű erdőrendezést tenni ott, hol erdeinkbe túlnyúló többször idegenkedő jellemű kompetensek hajthatják be marháikat. Nemcsak az a baj, hogy az őket nem illető fában pusztítást, és elsajátítást követhetnek el; de lehetlen az erdőbirtok czélszerű szervezése, a haszonvétel biztosítása.

Miután a civilisált gazdaságban a legelőrendszert az istállórendszer már kiszorította; kérdés, nem fog-e nálunk is czélszerűbbnek mutatkozni, hogy havasi legelőink gazdag fűvet levágassuk, miután a legeltetés és taxa (példákkal szolgálhatnánk arra) nem hajt most is ki akkora összevet, a mennyi adóul azon területre van vetve!

És tehetjük-e ezt, ha a volt jobbágyságoknak szabad oda ráhajítani csorda-marháikat?

És az urbéri bíróság is hogyan fogja jövőre nézve a taxa mekkoróságát limitálni? Azt hisszük, minden esetre reá számítva az 1848 előtti taxaértékre az adó proportióját, ott hol újabb taxarendszer nem hozható be; sőt ez utóbbi is nehezen vehető fel alapul, miután tudjuk, hogy éppen 48-on innen mindenben a legfatisabb haszonbérrendszer jött divatba a közös bukás miatt, s hogy a hadjáratok

SAPHIRA.

Koszorúzott pályamű.

Irta

HALMÁGYI SÁNDOR.

IV.

A balítélet ostora.

(Folytatás.)

Értelek, gyermekem! Te azt hiszed, még nem késő visszavonnom hibáim kívül elvesztett tekintélyemet, hitelemet, jogomat az emberi társaságban. Ugy gondolkozol, hogy ha kihagytam, a midőn egy nagyfotosságu ügyben emeltem szót, majd ki fognak hallgatni akkor is, ha jellemünk mocsoktalan tisztaságát és azon igaztalanságot fogom behozni a karni, a melylyel a balítélet ostora sújt és megnyitja előttünk a világi élet örömeinek ajtajait, börtöncéljüket egy boldogabb, egy hasznos élettel fogjuk feleltetni, ismét megjelenünk a világban és jó szívvel és jó szóval fogadnak az emberek mindenütt, az udvarnál is, mondván: ime, egy becsületes, agg nemes, a ki hazájának tanácsos, a szenvedőknek doctori tudományával használhat; tisztelettel közeledjétek, titek, leányához! Ő a gyermeki önfeláldozó szeretet példányképe, a fiatal, szép és okos hölgy, a ki méltó lenne, hogy egy fejedelmel emelje karján trónjának jobbához, szel-

id türelemmel, panasz nélkül osztozott azon szomorú életben, a melyet a sors atyjának szánt.

— Ah, atyám! ... zokoga Szidónia odabornulva atyja keblére, ki maga is közel volt ahhoz, hogy zokogjon, mint egy gyermek.

— Nem csalódtál, gyermekem! — folytatta utóbbi pillanatnyi elfogódás után; — a mi téged illet, ... előttem a földi üdvnek még ezer ajtaja nyíltak; mert hiszek egy Istenben, a ki igaz és jó, s erős az én bizalmam Saphiránk nemes szívében, a ki mindent el akar követni, hogy boldog légy ... de én! ... részemre jobb napokat nem várok. Évtizedeket éltem már az emberi társaság örömeitől idegenül, nem is ohajtom azokat. Ha a véget életem utolsó napjaira, némi kárpótlásul, meg akar tén ajándékozni egy örömmel, a te boldogságod tudata legyen az, egyből semmi!

— Édes jó atyám! szegény öreg jó atyám! rebegte Szidónia, gyöngyöden megfogva és kimondhatlan szeretet és részvéttel szorítva kebléhez apja szíráz, csontos kezét.

S egy pár futó pillanatig mindketten elnémultak, mintha időt akartak volna hagyni érzéseiknek, hogy lelküket azok át meg átjárassák és szépen lecsöndesüljenek.

A teremben is, mely csak az utcáfelől rostellós ablakon nyert világosságot, a lassanként beállott esti homály mig már egészen sötét lőn.

— Szidónia! — szólt az öreg Boncza egyszerre fölébredve, elhagyván székét, az ablakhoz ment és oda állt annak fülkéjébe, a hol világosabb volt, s a honnan az utcára és a szembe lévő épületekre nézhetett, a melyeknek fedelén a kelő hold vizítye kezdett derengeni: — tudnod kell, Szidónia, hogy én az éjjel nem nagy hallgatóság, nem sok ember előtt szónokoltam. A tömeg engem hamarabb megkövetne, mintsem tíz szót is emelhetnék elől-

te a magam védelmére. Ime, ennyi az egész: a mult éjjel, nem sokkal éjjel után, a tükös úton plebanusunk hozzám jöven, közlé velem a vészjelentő hirt, a miről mi elzárt életünknek fogva csak az utolsó pillanatban értesülhetünk; mondta, hogy hajnal hasadtok értelmeseb ügybarátaink közül némelyek meg fognak jelenni házánál a végett, hogy titkon tanácskozzanak: vajjon egyházunk mit tegyen most, miután feje vesztélyben forog? kért, hogy jelennek meg én is, mert mint theologiae doctort ki kell hogy hallgassanak. Bajosan ígértem meg. De végre is megjelentem a kitűzött órában. Mindössze csak kilenczen valánk. Fájdalom! ezek közül is a kadtak, a kik csak azért hallgattak ki, hogy előbb szenvedélyesen megtámadták: miért nem költözöm el Gyulafejevről valahová, a hol enyészne el még csak hire is létezésemnek, a mely félreértelt jellememnél fogva az egész felekezetet compromittálja.

— Ah, e könyörtelen emberek, a kik tudják, hogy ártatlanok vagyunk és mégis ... megmenteni: szememre veték, hogy szegényt hozok fejükre, sőt talán vészt is, mert a város két nap óta nem foly egyébről a beszéd, mint arról, hogy maholnap lejár már egészen az unitáriusok fénykora Erdélyben, s csak az országgyűlés határozatát várják, hogy közülök a legveszedelmesebbet, az öreg Bonczát kifutják házából, a melyet nem kár lenne temető talpából széthányni és még a helyét is sóval behinteni. Btzyonos, hogy ha Dávid Ferenczet elítélik, vallásunk hitele nagyon meg lesz ingatva, s még ehhez, ha demonstratiókra is kerülne a dolog ... már pedig engemet különben is gyűlölnék. ...

(Folytatjuk.)

AZ ARA.

Bús leányka szomorú fűz alatt,
Koszoruba kis virágot választ,
Elmereng a tiszta holdsugárba,
Elvágynak a csillagok honába.

Kész a fűzér, megindul a leány,
Lépte szilárd, szép arca halovány,
Koszorút tesz kedvese sírjára.
Rágondol ara-koszorújára.

Sarolta.

TORJAI BÜDÖS.

(Vége.)

Szebeni vegygyár igazgató J. A. Brémnek Schur fennebbi adataira tett megjegyzései szerint *) Schur bár futólagos vizsgálata alapján is, a kérdéses kentelep területe 16 millió ölel meghalad, melynek a lehető egyenlenségeknél fogva csak felét, s ezen fél rész 1—9 hüvelyk vastagságának is szintén felét 3 hüvelyk vastagságát véve, szerinte minden ölelre 450 ft kén-föld esik, mi s csak 50% tartalommal legalább 200 fontot, összesen 16 millió mázsát meghaladó, szóval egy nagyszabású vállalatot századokra biztosító kén mennyiséget adna, melynek mázsája a fennebbi adatok nyomán, Brassóba szállítva, legfennebb 5 pfrba kerülne, midőn más birodalmi gyárakban a kén mázsájának ára helyben 5 1/2 pfrt.

*) Verhandl. etc. des Siebenb. Verains für Naturwissenschaften. IV. Jahrgang.

*) Lásd a Kolozsv. Közl. 151-lik számát.

által kiürült marhaszám éppen nem emelhetné illő és kulesul elfogadható fokra a legelők értékét.

Megyünk az idők elche, jót, roszt hoznak azok, eltűrik; de óhajandó volna, hogy a materialis jólét, alapjainak minden rétegeiben, a szabad rendelkezés és észszerűség befolyása által elérve lehessen, éppen ezért igen idves volna reánk nézve, ha az urbéri viszonyok után, legalább a földesur s jobbágy közt semmi közösség többé fenn ne maradna.

Ilyen marad pedig fenn az erdei legelésben és nádlásban.

De menjünk tovább felállított kategóriánkon.

Dózsa D.

A debreczeni gőzhengermalmom-társulat felhívása.

Fenn címzett társulattól az alábbiott felszólítás és mellékelt aláírási iv küldetett be szerkesztőségünkhez, melyet itt ezenel közreadunk, azon nyilatkozatunk mellett, hogyha hazánkban közöl akarnának ezen 5% kamattal biztosított részvényekbe pénzöket fektetni, aláírásukat szerkesztőségünk örömeit elfogadják. A felhívás a mint következik:

Tisztelt ur! Tíz éve már, mióta „István” gőzhengermalmunk fennáll; és bárha e társulati vállalat hasznosságáról mindenki meg volt győződve, mégis az igazgatóság énni idő alatt csak egyszer tudott a részvényeseknek juttatni osztalékot.

Végre, a részvényesek azon sejtelenlő indítava, miképpen a kezelés körül sok visszaéléseknek kellett elkövetni, e f. évben melyekben kívántak az igazgatói eljárásba belenezni s az üzleti könyvek és általában az egész kezelés megvizsgálására szakértő tagokat küldvén ki, kebelükből; ezek jelentése folytán kitűnt, hogy az eljárásba csakugyan oly visszaélések csuszak be, melyek nemcsak a hasznát felemésztették, sőt utoljára az egész társulatot a végpusztulásra vezették volna. Minthogy pedig az igazgatóság által felszedett terhes adósságok oda juttaták a dolgot, hogy újabb pénzerő megszerzés nélkül a lejárt adósságok ki nem fizethetvén, a társulat vagyona csőd alá került volna: e körülmény a társulati vállalat életrevalóságát jólmérő magánosok előtt arra adott alkalmat, hogy a malomnak magánkezre juttatása végett, a társulatnak inkább feloszlására, mint kisegítésére igyekeztek.

Alóltartak belátván a feloszlást sürgető magánosoknak ezen igyekezetét, miszerint magán egyéni hasznukért a társulatnak s általában az egész városnak becsületét és hasznát feláldozni akarják: hogy társulatunkat a fenyegető veszélytől megmentsük; de egyszersmind arról is meggyőzzük, miképpen a társulati vállalatnál, hű s pontos kezelés mellett a haszon el nem maradhat, oly formán ajánlottuk fel magunkat az igazgatóságra, hogy mi rendes fizetést nem kívánunk, s beérjük csak az általunk felmutatandó tiszta haszon 25 százalékával. És a közgyűlés

ezen ajánlatunkat elfogadván, a társulatot minden áron fentartandónak kimondotta, sa szükség fedezése végett, több mellékes intézkedések mellett 60 ezer frt kölcsönnek felvételére is megbízott bennünket. Mi tehát az igazgatóságot átvettük, s az üzletet néhány hónapok óta vezetjük is.

Minthogy azonban ezen néhány hónapi eljárás, s a volt igazgatóság könyveiből azóta is felmerült újabb fogatkozások azon meggyőződésre vezettek bennünket, hogy a közgyűlés által meghatározott, de nagy áldozatba kerülő 60 ezer frt kölcsönnek igénybevétele helyett, tanácsosabb volna a társulatnak, újabb részvények kibocsátásával szerezni meg a szükséges pénzért, ez iránt tervünk, mint a f. alatt látható*, benyújtottuk a társulati választmányhoz; mely is azt magává vette, s elfogadás végett a f. é. nov. 22-én tartandó közgyűlés elibe fogja terjeszteni.

E terv előadja az okokat, melyeknél fogva mi a vállalatot életrevalónak s hasznosnak tartjuk; feltárja az előnyöket, melyekkel az új részvény kibocsátási mód a kölcsön felett bír; s elsorolja az új részvényesek jogait és befektetett tőkéknek az el nem maradható osztalékkal egyenlő mértékű biztosítást. A részvénytőkének befizetését a közgyűlés előtt 7 részlettel hozzuk indítványba, u. m.

1857. Deczember 15.	20 frt.
1858. Január 15.	10 frt.
„ Február 15.	15 frt.
„ Martius 15.	10 frt.
„ Aprilis 15.	15 frt.
„ Majus 15.	10 frt.
„ Junius 15.	20 frt.

mán, hogy az új részvényeseknek osztalékhozti igényük csak az utolsó részlet befizetése után 1858-ik évi július 1-ő napjával veszi kezdetét; kik azonban részvénytőkéiket előre befizetik, azok javára az előre fizetett összeg után járó 6% kamat leszámítottatik. Ki a megkezdett tőke befizetésnek további részleteit elmulasztja, jogában álland a társulatnak rajta az elmaradó részleteket helybeli bíróság útján megvenni, vagy aláírását a befizetett részlet elvesztése mellett kitörlni.

Minket azon teljes remény táplál, miképpen közgyűlésünk ezen tervet elfogadandja; s így nem fogja engedni oda jutni a dolgot, hogy városunk disze, ezen egyellen egy nagyobbserü ipar-intézetünk privát nyereszkedő kezre jusson; városunk népe pedig minden társulati vállalatok fenntartására s vállalkozási szellemre képtelenségét nyilváníttassék. Hogy tehát a kivitel mennél előbb biztosítottassék, s a nov. 22-iki közgyűlés, mielőtt 700 részvényre aláíról lesz, ezeknek a régiebb részvényekkel egyezésűs állati alakulását kimondhassa: egy aláírási ivet a f. alatt azon tiszteletteljes kérelemmel csatolunk ide, hogy ezen mind az új, mind a régi részvényesekre csak udvót hozható társulati terjeszkedést becses aláírása által is pártfogoljuk de más aláírók gyűjtésével is elősegíteni, — mindenesetre pedig az addig elkendett részvényeknek számát, a f. nov. 22-én tartandó közgyűlésre hozzánk beküldeni méltóztassék; — a közgyűlés után 8 napok alatt mindazoknak, kik aláírási ivet kapnak, a közgyűlés ez iránti határozata, s az aláírások sikeréről feltételezett alakulás tudtán fogvén adatni. Mely tisztelettel

*) Egy melléklet, mely a terv részleteit hozza. Szerk.

vagyunk. Debreczen, nov. 13. 1857. „István” gőzhengermalmi-társulat igazgatói

Csanak József,
Szabó Lajos,
Szentpéteri János.

BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Szamosujvárt, nov. 18-án, 1857.

Tisztelt szerkesztő ur! A napokban íram Szamosujvárról, hogy egy szomszéd birtokos 6000 darab aranyat nyert az itteni lotterian, de minekutána ezen nyerőt a dézsi rendes levelező meglátta és zsidónak találta, nem mulatom fent irt állításom kiegészítésére bevallani, hogy szomszédnak csak azért neveztem akkor őt, mivel két évekig szomszédom is volt; birtokosnak pedig azért, hogy ő arra maga magát már felemelvén, én csak meghagyni kényszeríttem őt ily állásban, mert ki 6000 darab arany tulajdonosának feláldozhatja magát és azt kész pénzben zsebébe is teheti e szűk pénzügyvilágban, — ugy hiszem, csak bir már valamit, leszámítva ezt, én az említett egyénnek szilárd becsületességéről már eddig is meggyőződve lévén, felkerestem egy percze mint új birtokos szomszédomat Magyarhon, makkói születésű izraelita Pasches Bénit, ki több idők óta Szamosujvárt lakó péklegény volt, előadván nekike hogy tiszteletes Csűrös ur felszólítását adakozás végett, egy Szamosujvárt építendő ev. ref. templomra, melyre csak 6 p. krt. óhajtana minden jó hazafitól áldozni, — én is partolom, s mint pártoló kérvén Pasches szomszédomat is, hogy éppen könnyű levelet ne küldjek, sziveskednék 6 krajczárom mellé minél, én többet szegénységem miatt nem adakozhatom, — részéről is valamit mellékelnie; mondám, nem lesz vétek, ha az ember mint nem keresztény is, valamit keresztény módra cselekszik, melyre ő azt felelé, „jaj uralm, nálunk izraelitáknál az adakozás és egymást-segélyezés kötelessége éppen nem ismeretlen, sőt hitünkben kifolyó,“ azért is a kért 6 p. krajczár helyébe 20 pengő forintokat adván kezembe, a fent érintett szent célra, ezen 20 p. forinthez zárom tehát enis hat krajczárom, minekutána e lépésemmel gyűjtő pályám rögtön lejár, *) kérvé tisztelet szerkesztő urat, ezen öszveget az illetőknek azon kívánságom mellett kézbesíteni, hogy több ily derék izraelita befolyását óhajtom a szamosujvári ref. templom megalapítására.

Egy református.
M. Bogát, nov. — Tisztelt szerkesztő ur!

*) A 20 p. forint s 6 krt. vettem, sa derék adakozóknak az ügy nevében köszönetet mondok. Dózsa.

kesztő ur! A K. Közlöny ide 141-ik számba felvett, s M. Bogátról beküldött levélre, legyen szabad alóltírnak a következő észrevételeket tenni. A t. levelező ur M. Várárhelyről megindulva M. Bogátig mindenütt, hogy ugy tegyük, kileste a prédát, melyet elnyelhesen. És itt a lelkesnek az ifju nemzedék nevelésébeni közönyösségét, erélytelenségét, az iskolatitót hivatása betölthetéseire képtelenségét, igazságtól eltérőleg, hozza nyilvánosságot terére. *) Én, míg valaminek mikénti állásával körülményesen meg nem ismerkedem, lelkiismeretem, vagy mások lehetősége „igaza“ háttérbe szorításával, véleményem mondásával, annyival kevésbbé a nyilvánosság terére való átvételével nem hirtelenkedném. A t. levelező ur — ugy látszik — itt, és sejtjük is kitől volt informálva ki után, ha kérdezősködnék helységünkben, eleget hallana arra, hogy szavára ne építsen.

Ha t. levelező ur méltányosb helyről szerzett volna tudomást; talán egészen el-lekezőleg, hazafias örömmel irta volna meg, hogy M. Bogáton egy két-osztályzatú iskolaház építtetése, s ebben a volt iskola-mester idejében öt egész hónapokig a gyermekek „dijnélküli“ tanítása a közönyös lelkes műve volt kirekesztőleg, s méltányolná a t. levelező ur, hogy a vasárnapi iskolázás, s az ifjaknak a hit és erkölcsstanban rendes tanítása itt is foly; szóval, az ifju nemzedék neveléséről gondoskodás nincsen kiszorulva szívünköl is? Tudná a levelező ur, hogy iskola-mesterünk alig egy éve, mióta közinkbe lépett, azon idő alatt is a volt o.-mester árvaival egy fedél alatt lakván, s ennek következtében a tanítás és tanulhatásra helyiség elegendő nem lévén, eredményt se lehetett eddigelé igen sokat fölmutatni? Tudná a t. levelező ur, hogy volt iskola-mesterünk idejében M. Várárhelyről 120 p. frt. évi fizetéssel és szabadszállással, a népnevelés sikeresebb előmozdítására egy alkalmas egyéniséget hozatni az erélytelen lelkes műve volt? Tudná a t. levelező ur, hogy ezen egyéniséget egy év kiteltével, éppen azon egyén, kitől információt nyert, képes volt kimarni állomásából? Aztán t. levelező ur, tisztelet, becsület, de igazság is, századok elmulasztását hat, hét,

*) Érdeklőt levelezőkön körül-belül azt monda: Bogáton 120 iskola-képes gyermekből alig 12, s az is, csak telen át jár fel, s itt kérdi, kinél az elmulasztás? ha a nép nem adja fel gyermekét, kivatalosan is kényszerítheti a lelkes; ha pedig az iskola-tanító nem arra való, meg bír a megye arra képest is. E szavakban csak feltételes vonatkozás van, mi senkit se sérthet. Szerk.

Miután a timsós földben találtató kész timsónak kilgólása is jóval olcsóbbá jó, mint tevérszeiből vegytani előállítás: így ezen cikk gyártása (melynek mázsája helyt Triesztben 5 1/2 — 6 pft.; az Erdélyben évenként 2000 mázsájig felszámaltatónak pedig, mely nagyobb részt a bereg-megyei gyárakból jó, helyt 8 pft) tetemes és annál biztos nyereséget ígér, mivel Schur tudósítása szerint, a Budós környéke, a timsós telepeken kívül több, s azok közt egy különös b. timsós forrással bír, melyekben a timsó készen kilgólva találtatik, s Brém nézete szerint, a Budós-néli timsó-termelés a telepekből se haladna meg 5 1/2 pftot.

Figyelmet érdemlő adaléknak tekintí Brém a fenneírt „s“ az utóbbi két cikkkel mellékesen mivelhető s csak mosást kívánó festő földet, jelesen pedig a Schur által megemlített tözegtelepet, mely a kén és timsó termeléséhez egy eddig Erdélyben általán nem használt anyagban egy, mondhatni csak a kivágatás és helyszállítás költségével járó tüzelőszert szolgáltat.

Bremnek később tett vegytani vizsgálatai*) szintoly biztatók; azok szerint a kénesség kén-tartalma közel 60%, a timsós telepek pedig még nagyobb.

Timsó a Budós körül, ugy látszik, régebb nem gyártott; kénygyártás ellenben — mint fennebb említett, — századok óta folyt, sőt megszakadván, a 18-dik században újból gyártatni kezdett. Mi okozhatta újabb megszakadását a fennebbiekben kövélkeztetett nyereségségével mellett is, nem tudatik, miután a föld színéről nyerhető kén, a Fichtel által okult említett istályok nyitását feleslegesíteni látszik; de magyarázatát adja a kénnek a 18-dik század első felében általán csekély alkalmazása, kivált

Erdélyben, hol gyújtószálka-készítésen és marbaorvosláson kívül alig fordítottat egyébre, s így az Erdélyben szükségelt kémmennyiség egy, ezen cikket bármily csekély árban szolgáltatónak gyárnak is fennmaradását nem biztosított, mint áruziknek küpiaczokrai nyereségségi szállítása pedig az akkori időben, utak nem létezése miatt, lehetetlen volt. Ezeknél fogva, nem is tekintve azon kezelési nehézségeket, hiányokat, melyekkel ezen művelet a mult század elején, jelesen Erdélyben a Budós közelében küzdhetett, természetesen fogjuk találni egy, országunk szegletén, a birodalom végpontján felállított (bárha a nemzeti fejedelmek korában, sőt azelőtt is, az akkori viszonyoknál fogva hasznat adó) termelés megszűnését. Az újabb időben, a tudományok fejlődésével a kén, mint általán tudva, nélkülözhetetlenné vált alkalmazása külföldön roppant terjedelmet vett, sőt hazánkban is telestest nevedekelt, ugy, hogy Szebennek egyetlen üzlete évenként 400 mázsányi kén igényel, s ha reméljük, hogy nálunk gyárak jövednek létre, hogy a mesterségekre haladás vár, hinniuk kell azt is, hogy a kén hazánk körén belül is keresett cikké váland, s hogy jelenben közlekedési úttalál is a szükségét előlven látva, egy, az ország bármely szegében, létrejövi kénygyár, piacz hiánya miatt, akadásba nem jöved.

Már, ha tekintetbe vesszük, hogy a Budós-nél, a kénreget felelti föld általán puha és csekély, hogy részint timsó-tartalma és timsó-termelésre alkalmas, és így a kénreget kifedése részben a timsós föld egybegyűjtése; hogy tüzelésre fa, jelesen tözeg, lugolásra víz van; hogy a Budós körül a kénnek, timsónak, sőt az újból kinőni szokott tözegnek is folytonos képződése egy ily vállalatnak, mondhatni, örökkelvalóságot ígér; hogy a Székelyföld munkás hiányától felelmet nem enged, hogy az

országos, remélhetőleg nem soká átvindó vasút olcsó szállítást ígér, s végre, hogy mind a kén, mind pedig az avar egybekapcsolandó timsótermelés csekély előlököttségét kíván, s hogy a Budós környékén, a termelésel kapcsolatos munkák alatt még gazdagabb telepek felfedezése is remélhető: Schur és Brem fennebbi adatai nyomán hinniuk kell, hogy egy a Budós-nél kezdendő kén és timsó-gyártási vállalat nyereséges lenne mind a mellett is, hogy Dr. K-nak M. Várárhelyről a német természetvizsgálók és orvosok bécsi gyűlésének egyik szakosztály-ülésében sept. 13-án 1856. téti nyilatkozata szerint *) a közelebbi időben hivatalos úton tételt vizsgálókat a kénnek a Budós-nél, használati termelhetését tagadják. **)

Lajos Filep, francia király, mint író.

A tizenhenczadik század, az író-fejedelmek százada volt. XIV. Lajos kezdte meg a sort; őt követi a regens. XV. Lajos, II. József, II. Leopold, II. Fridrik, II. Katharina császárnő, Leszcinski Szaniszló, III. Gusztáv svédkirály stb. Korunkban két uralkodót ismerünk, kik az írói tollat forgatták, Lajos, bajor királyt, és Lajos Filepet. A bajor király irodalmi igyekezetei eléggé ismeretesek, s két vastag kötet verse magyarrá is le van fordítva; kevésbbé a Lajos Filep, — közel fekvő okokból. Mert mindaddig, míg Lajos Filep a kormánybotot hordta, s kérihetlen szigorral torolt meg minden, személye ellen intézett megtámadást, túlmérész vállalat volt oly összeállításokkal foglalkozni, melyek rá nézve kevésbbé kedvezően ütnek ki.

*) Transilv. 2. sept. 1857. Nro. 5.

**) Lásd ezen vizsgálatok eredményét, Transilv. 1857. 15-dik szám.

Csak trónvesztése után nyílt tér, a kapós anyag kizsákmányolására. Querand „Supercheres litteraires dévoilées“ — jának 20-dik füzeté e tárgynak több hasábra terjedő cikket szentel, — melyből következő rövid kivonat fogalmat gyújthat e férfi nem-mindennapos szellemi tehetségeiről.

Lajos Filep írói működésében két időszakot kell egymástól szorosan megkülönböztetni: a küzködés (1790—1830) és hatalomra jutás szakaszait (1830—1848). Tudjuk, hogy Lajos Filep nem maradt részvevén az első francia forradalom eseményeiben. De e politikai tevékenységen is túl kezdődik első fellépése az irodalmi közírtaságban. 1800-ban és 1831-ben jelent meg: 1790—91-ki naplója, — ifjusági toll-kísérlet, mely házi viszonyokat, s egyeb — nyilvánosságra nem való apróságokat tartalmaz. 1847. augusztusban adott a „National“ ki-ronzatokat e jó formán feledékenységbe ment műből, még pedig — könnyen kitalálhatólag — meg lehetős gonoszok szándékából.

1790-ben fordított le az ifju charlresi herczeg egy könyvet, Makintosh Jakab nevű angolól, mely a francia forradalom igazolására készült, — elleníratként Burke híres könyvéhez. A fenneírt naplóban meg van, mennyi részt vett Lajos Filep a foreitás — és egyebek körül. A herczeg csak a szószérteni áttételre ügyelt; bizonyos Pierey A. átvette a correcturát és reviziót. Így indult útra a könyv, mely Pierey számára a frank nemzeti gyűlés nyilvános dicséretét szerze meg. — 1814-ben megtagadta a herczeg a fordításbani részvétét, mivel a bevezetés Artois gróf (X. Károly) elleni tétellel végződik, melynek lefordítása egyedül az ifjabb ág fejére idezte volna az öregebb haragját.

(Folytatjuk.)

nem kedvező év alatt, a legerélyesebb lelkesz se teheti jóvá. A t. levelező ur azt is mondja, hogy „ha olyan gyenge a lelkesz, hogy szavára senki se figyel, a gyermekeket hivatal után is iskolába jártni köteleztetik.” En pedig azt hiszem, hogy sokkal célirányosabb moraliter capacitálni a szülőket az iskoláztatás idves voltáról, s erkölcsileg kényszeríteni gyermekeik iskoláztatására, mint „terrorizmussal”. Főleg ha megtekintjük a népnek helyzetét, s elszegényedését, és ha egy keveset kombinálni akarunk, nem pártolhatom a terrorizmus rendszerét. *) Annnyit örömmel nyilváníthatok, miként hatvanhat iskola-kötelezett gyermek közül ötven hivatali kényszerítés nélkül pontosan feljár az iskolába, a többieknek is iskolábai kényszerítését, valamint azoknak mikénti tanításuk feletti örökös tálelkesz lélekismeretes, s hivatásból kifolyó édes kötelességének esmeri, a hely, idő, és körülmények tekintetbe való vételével. És itt legyen szabad a t. levelező urat fölkiérni arra, ha mint valótlannul állítja, senki se hallgat szavamra, hallgassa meg ezen őszinte szavaimat. A mi erkölcsi nagy mesterrünk Jézus, midőn a pusztaiban az ördög által kísértetnék, azt felelte (Mát. 4. 4-ik verse szerint,) nem csak kenyérről él az ember. Polgári életünkben eltét elemünk a „becsület”. A t. levelező ur a nélkül, hogy minket, s helyzetünket valódiilag ismerné reánk a kötelességbeli közönyt fogta; de én Sz. Pál apostol szavaival (csel. 24. 16.) abban gyakorlom magamat, hogy botránkozás nélkül való lelkiismeretem legyen Isten és emberek előtt mindenkor.” Tokay János, M.-Bogáti lelkesz.

*) Oszdjuk a t. lelkesz ur véleményét, ott hol ezen eljárás sikerre vezet; de hol úgy nem lehet, ott a miveletlen szülők elmulasztását törvényes uton is helyre kell hozni. Szerk.

KOLOZSVÁRI NAPLO

* Medgyes Lajos, t. dolgozótársunk, előfizetést nyit „Vallásos nők imakönyve” című művére, a melyet Magyarország és Erdély honleányainak ajánl, s a melyben szerző azon irányt tartotta szem előtt, mely a nőnem méltóságát s magasabb rendeltetését tárgyalja; az imádkozó nőt, a ki önértéssel áll Isten előtt, s azon jogokért könyörög, melyek őt a természet és Isten szava szerint megilletik, s részére a fáradságban erkölcsi méltánylatot s tiszteletet biztosítanak. Hogy a könyv minél díszesebben jelenhessen meg, szerző a „Déli-báb” szerkesztőjét kérte fel, ki az imakönyv izletes kiállítását, s az előfizetők példányainak pontos kézbesítését magára vállalta. Előfizetési ár: fi-nom dupla-velinen nyomott példányra díszes kötésben 2 frt, egyszerű velinen szép kötésben 1 frt 30 kr. A bolti ár sokkal magasabb lesz. Minden 10 példányra egy tiszteletpéldány jár a gyűjtőnek. Az előf. ívek a pénzzel együtt Pest-re a „Déli-báb” szerkesztőségéhez f. évi dec. végeig beküldendők. A könyv okvetlenül megjelenik január végére.

* A „M. Posta”-hoz következő távirati magánsürgöny érkezett: Szeged, nov. 20 d. u. 2 óra. A Temesvárra indult vonatot éppen most szerencsétlenség érte Szőregnél. Egy ember meghalt, többen megsebesültek, néhány kocsi szétromboltatott. A mozdonynak nincs semmibaja.

* A múlt kedden színházunkban „Két anya gyermeke” című 6 felvonásos, vadregényes drámát adtak elő Souille (!) francia íróból, a mely nemcsak özőváz előtti, silány darab, hanem a mellett tele van mindenféle obscen passzusokkal, a melyekre nézve felkértük volt Lángh urat, hogy huzza ki, de úgy látszik hasztalan, pedig a darabban magában mondja Dominique: „Vannak dolgok, a mik egy ártatlan leány fülét bemocskolják.”

* A „B. P. H.” azon körülményről értesül, hogy mélt. báró Baldácsi Antal ur megbízottja által a magyar „Koszmosz” mibenléte fölől tudakozódván, miután Miksics J. ur napló könyvéből kimutatta, hogy mindeddig is csak 106 (!) az előfizetők száma, mi a nyomtatási és tetemes hirdetési költségek fedezésére korántsem elégséges, egyszersmind oda nyilatkozott, hogy nevelői fizetéséből bár, de a mi kiadását folytatandja: báró Baldácsi Antal ur a magyar nyelv és értelmiség mívelése tekintetéből önként segédkezett ajánla, s Miksics J. urat előlegesen 600 ezüst forint átvételére magához meghívta, azon hozzájárulással, hogy a „Koszmosz”-hoz szükségelt rajzok és egyéb mellékletek megszerzése tekintetéből, ha talán M. ur Cottához, az eredeti német szöveg kiadásához: utazásra magát elhatározná, a szükséges utiköltséget szintén a mélt. báró fedezendő.

Isten éltesse az ilyen derék, hazafias szellemű főurakat!

* Lőszelidítés. Catlin híres utazó írja, hogy az indiánok a nagy prairieken a megfogott vad lónak mindenek előtt szeméit fogják be, s aztán orrlukába lehelnek. E pillanattól kezdve a ló megszelidült. Catlin tanácsára ezen eljárást Angliában is megkísérelték, s mindig a legbámulatosabb sikerrel. A siker csak akkor marad el, ha a ló orrlukába fujnak, lehelni kell abba. Ugy látszik, hogy ez a lónak saját-szerű-életet szerez, mert sok állat az első kísérlet után önként vágyolag nyújtja előre orrát.

— A Kr. Z. a magyarországi nemesség patriotizmusának azon feltűnő hírét hozza, miszerint néhány magyar hazafi egyesülve, a Pesti Naplónak három évre, bélyegadó-ját kifizeti, hogy a hivatalos lap mellett a versenyt kiállhassa. Magyarországi jól érti a szempillantást, melyben tennie, áldoznia kell.

— Közelebbi lapok azon hírt hozzák, hogy az ausztriai hadsereg leszállításáról rendelt már ki van adva, s az állambudgetben a hadseregre számítható költség ennek folytán 95 millió forinttal száll le.

* Szebenben, folyó hó 19-kén, Császárné Ö. Felsége nevenapján, ment végbe az ottani cs. kir. főnevelőintézet ünnepélyes beszentelése cs. kir. tábori főpap Gradovszky által.

* A szeged-temesvári vaspálya ugyan e hó 18-kán ünnepélyesen megnyitott, mely körülményről fogva a Bánát kereskedelmére nézve is új aera nyílik.

* Genfből egy magyar nyomtatványt kapunk Ez N. K. Kam. közkezdességu svájci levelezőnk körirata, mely szép magyar nyelven Helvetia hérczei közül így hangzik: Minekülana t. közönség szíves volt folyó évi 16-dik márciusról napozott első köriratomat kegyesen fogadni, és annak következtében tetemes megrendelések által bennem helyezett bizalmának csalhatlan jeleit adni: ezzel nyílt köszönetem nyilvánítása mellett kötelességemnek tartom a tisztelt közönséget a következők-ről értesíteni. Mind a két házam H. et C. Balaresque Bordeauxban, és Delbeck et de Berghes Reimsben, kiket képviselni szeretném van, ezután is különös figyelmet fordítandak minden magyarhoni küldeményeikre. Minden Bordeaux-ban hordóiban küldeménye, hogyutközben meglopástól, vagy az idő változásának káros behatásától meg legyen óva, ezutánra kettős hordókban fog megtörténni. Az ideiszüret, ha bár nem éppen úgy üt ki, mint azt remélni mindenki jogosítva volt, mindazáltal némi változásokat mégis idézett elő az ó borok áráiban, mit ezzel kiemeltől árjegyzékben felmutatni bátor vagyok. A tisztelt vevő közönség kényelme tekintetéből Liedeman Frigyes szállító házával egyenes összeköttetési szerződésre lép-vén, ezutánra minden megrendelés hozzá fog érkezní, kitől a tisztelt megrendelő urak borait, a szállítási költségek (1 hordó bor 120 pengő forint — 1 palack 48 pkr) letételével átvethetik, vagy a további szállítást megrendelhetik. A bor valóságos ára pedig a bordeauxi elindítás napjától (árjegyzék dátumától) számítandó három hónap lefolyásával lesz fizetendő, akár Liedeman ur pesti tisztelő, akár Stamecz Mayer urak bécsi bankároknál; — és e két versenit fizetés összevetendi az árjegyzékben kijelölt összevet. A szállítás Bordeauxból Pestig 25—40 nap. — Reimsből Pestre 28—32 napot számít, a vaspályán rendkívüli esetek kivéve. A megrendeléseknél kérem tisztán feltenni a vevő nevét, címét, lakását, a rendelmény árát, nemét. — Minő zamato és színi bor kívántatik, hogy így a tisztelt vevő urakat kívánságuk szerint láthassam el. Állandó lakásom továbbra is Genf maradván, tisztelettel felkérek mindenkit, teli rendelményeit, mint eddig is, ezen ezim alatt „N. K. Kam. a Genève Suisse”, mihamarabb megtenni, hogy minékelőtte a kemény tél béglana, azok Pestre megérkezessenek. Az eddig tanusított bizalmat ezutánra is kikérve, és részemről a legpontosabb végrehajtást ígérve megkülönböztetett tisztelettel maradok a tisztelt közönség kész köteles szolgája N. K. Kam. Genf, 1-ső október 1857.” A részletes árjegyzék szintén magyar nyelven van szerkesztve.

* Egy Párisban élő magyar orvos közelebből heves rőpiratot szándékozik kiadni — a nyakkendő ellen. E munkában szerző be fogja bizonyítani, hogy a legtöbb szélhűdési rohamok a nyakkötözök miatt következnek be. Nem tagadható, hogy a nyak megszorítása igen ártalmas az egészségre; de az is bizonyos, hogy ha fontolóra vesszük, tán egy ruhadarabot se viselünk, a mely ellen az egészséggel érdekében egy-egy rőpiratot ne lehetne írni, s az a furcsa, hogy ezt mindenki átlátja, s mégis rögtön kinyújtja, a ki okosabban mer öltözködni.

(P. t. k. g. é. p.) Az újabb kor nevezetesebb találmányai közé tartozik azon patkó-készítő gép, a melyet Troyban (Amerika), a newyorki államban egy gazdag gyártólajdonos, Burden Henrik, talált fel. A gép 5 négyzet lábnyál nem nagyobb, körülbelül 700 fontot nyom, és bámulatos gyorsan, egy perc alatt 60 készpatkót vet ki. E géppel naponként könnyen lehet 20,000 darab patkót készíteni. Az ekként nyert gyártmány amerikai szakértők ítélete szerint azon előnnyel bír a kézi munka által előállított patkók felett, hogy egyik darabba másikhoz mind-súly mind alakra nézve egyenlő.

KULFOLD.

— Kalkuttából, oct. 8-ról írják: „Azon páni félelem, mely a múlt hónapokban uralkodott fővárosunkban, mulni kezd végre. De bár Delhi be van véve, nem gondolja az olvasó, hogy a lázadás erkölcsi erejét csökkenté, de physical erejét még nem törte meg. A delhi lázadók többnyire menekültek. S nincs elég lo vaságunk üldözökre. Már pedig a benszülöttek minden körülmények közt gyorsabban mozognak, mint az európai seregek. A mi haderőnk Delhinben igen meggyengült, s nem egyhamar lehet megerősíteni. Havelock tbok fényes hadjárata Lucknow ellen megmentette az ott levő európaiakat, de nincs elég ereje, hogy többet tegyen. Az is kétséges, sikerül-e Cawnporet elérnie. Ezen állomás körül seregelnak a gwaliori lázadók (ha ugyan igaz, a mit beszélnek.) Havelockot legalább 30,000 ember veszi körül, kik sok ágyúval és mindennel jól el vannak látva, s a muzelman lakosság rokonszenve is részökön van. Jelenleg nincs honnan küldeni segélyt Havelocknak, pedig seregéből még őrséget is akar Lucknowban hátrahagyni. A gwaliori lázadók most Agrát fenyegetik. Reményünk mind-össze is csak abban öszpontosul, hogy az angol segédsapatok megérkezéséig megtarthatjuk államásainkat. Az angol segély tömegestül itt lehet novemberig. Innen gö-zösökön és ökrös szekereken szállítják Al-lahabadba, a honnan erős hadoszlopokban indulnak Campbell vezérlete alatt ujra meghódítani az éjszaknyugati tartományokat. Ezen hadi működést nem kezdhetik meg dec. 2-ka előtt. S közben más nehézségekkel is kell küzdeni. Az első legnagyobb nehézség a kormánypárt és a földizgatótt érzelmű független európaiak közötti feszültség; s a második baja pénzügyi rossz állapota és a sok költség.

— A „Times” bombay tudósításaszerint azt beszélik, hogy Nana Sahib a Havelock elleni csatában sebet kapott. Valószínűbb, hogy Nana nincsen is Oudeban; ő több magamásait utaztatja szét Hindosztanban a lakosság fellázítása végett, s valóságos hollétét nem igen tudhatni. Mindenek fölött Scindia contingent-ét igyekszik megnyerni, a mi ha sikerül, még sok kárt tehet Oudeban és Bundelcundban.

Delhi bevétele végső napjairól még mindig csak szaggatott tudósítások vannak előltünk. Veszettül harcoltak a sipahik; de a csekély számú angol sereg tüzelésének, elszánt vi'éségének nem tudtak ellenállni; sok delhi lakost leöltek, a kiknél európai vagyont találtak. 21-kén éjjel Wilson tábornok a delhi palota azon gyönyörű márvány csarnokában ivott Victoria királynő egészségéért, a hol a trónon ezen perzsa felirat volt egykor: „Oh, ha a földön paradicsom van, itt van az!” képzelhetjük a fiait sirató 92 éves király levertségét, a ki már fogva volt. A hullák megfertőztették a leget; a büztől alig lehet maradni. A cholera is dühöngni kezd a városban. Burn alezredes lön a város katonai parancsnokául nevezve. A házak Delhiben mind üresek. A lakosok menekültek vagy leölöttek.

— Oude királyságban, melynek fővárosa Lucknó, s mely ország egészen a felkelők kezében van, a lucknoi csekély erődítményen kívül, úgy látszik vég-kétségbeesett harcát fogja a fölkelés küzdeni. Az angolok ama borzasztó kegyetlensége, hogy Delhiben a hölgyeken és gyermekeken kívül az egész ott maradt lakosságot kardélre hányták, bizonyosan csak annál dühösebbé teszi Oudeban az ellenállást. Egyébiránt a hír, hogy az angolok ama borzasztó kegyetlenséget elkövettek, talán nagyitva is van.

— A „Pays” a maga tudósításai alapján megerősíti, miképp az angolok nem urai még Lucknó városának, hanem csak a mintegy két kilométernyire fekvő follegvárnak. E várat Outram tbok elűlte frís élelemszerrel; azonban csak igen heves és iszonyuan véres harc után birt az

ostromlottakhoz közelíteni. Ő most szintén bé van annak falai közé zárólva. Havelock tbok, ki a második hadosztályt vezényli, a fellegráron kívül egy magaslaton táboroz; husz ezer főnyi fölkelő sereg tartja őt sakkban; ugyanez tartja megszállva Lucknót is. Ily helyzetben kell az angoloknak egy tetemes túlerő ellenében megállniok, mely Cawnporeval (Kánpurral) az angolok hadműködési alapjávi összeköttetést elmesztelte.

— Hübnér b. kormányától azon parancsot kapta, hogy Bécsbe ne térjen vissza s legalább most szabadsági utra ne induljon. — Gr. Eszterházy Pálról Ausztriának a pétervári udvarnál levő követéről pedig azt írják, hogy az nov. 17-dikén fogta elhagyni Párist, ahol hosszabb ideig tartózkodott s a honnan Bécsbe szándékozik. A kölni lap szerint ezen diplomata a párisi követségre nézve igen fontos sürgönyeket vett át, s mint hallatszik, a grófnak Pétervárra való visszatérése fölől kételkednek.

— Cavaignac tbok halála a köztársasági párt állását megváltoztató, a melyben ez nagy lépést tett az orleanisták felé. Az orleanisi hercegnő igen jól tudta, mit tesz, midőn Cavaignac özvegyéhez egy részvétet kifejező levelet küldött. Ez a köztársasági pártnak nem kevés hízelgett. Szóval, az egybeolvadás megkezdődött.

— A Dunafejedelemségek divánjai, mint írják, nem egy uton járnak. Az oláh diván, miután a négy pontot megszavazta, elnapolta magát, különös választmányra bízván egy oly emlékirat szerkesztését, mely az általa hozott határozatokat támogassa, és a melyet a gyűlés az európai hatalmak biztosainak átnyujthasson. Ezen emlékirat nov. 8-kára volt napi rendre kitűzve.

Ellenben a moldvai diván megszavazta a nemzeti programmot, egy sereg oly reformokhoz kezdett, melyeknek célja lenne azon programmot kiegészíteni, és azon társalmi javításokat behozni, melyek nyugoti Európa nagyrésztében életben vannak. E tárgyban Jászvásárról, novemb. 11-dikéről a Le Levant (Brüsszelben megjelenő török közlöny) a következő távirati sürgönyt hozza: „Az „ad hoc” diván folytatja tanácskozmányait az october 29-kén tartott ülésben előterjesztett program tizenkét pontja fölött. A legnap — novemb. 10-diki — ülés igen zajos volt. Heves vitatkozás után a gyűlés a következőket szavazta meg: a polgárok egyenlőségét a törvény előtt; a szabadalmak eltörlését; az osztályok megsemmisítését; erődök építését, melyeket benszülöttek szállanak meg és a vallásgyakorlat szabadságát a clerus követelneinek ellenvetése dacára. Még hevesebb jelenetekre is készen állanak, ha majd a robot eltörlésének kérdése kerül tárgyalás alá. Can'ta ur, moldvai igazságügy-i miniszter, meghalálozott.

Az említett határozatokat az „Étoile du Danube” némi módosításokkal közli.

Ugyanazon lap szerint a következő közérdekű kérdések vannak a moldvai divánnál napirendre kitézve.

1. A fejedelemségek határainak kiigazítása, európai bizottmány által.

2. Idegeneknek az ország törvényhatósága alá való vetése.

3. A fejedelemségek teljes szabadsága kereskedelmi egyezségeket saját érdekek szerint köthetni.

4. A nemzeti haderőnek a két fejedelemség közös védelmi rendszere szempontjából való szervezése.

5. Szabad vallásgyakorlat az ottoman portával kötött capitulatiók fentartása mellett.

6. Zsinati (synodal) hatóság felállítás, mely a román egyházakat nemvilági ügyeit központosítsa.

7. Törvény előtti egyenlőség; minden románnak valamennyi államhivatalra való képessége; igazságos adókövetés; általános katonakötelezettség.

8. Lakserhetetlenség és az egyéni szabadság tiszteletben tartása.

9. Politikai jogok minden keresztény gyülekezethez tartozók részére, akik ben-születtek, vagy honosítottak.

10. A törvényhozó és végrehajtó ha-talom elkülönítése.

11. A bírói hatalomnak a tulajdonképpi közigazgatási hatóságoktól való független-sége.

12. Miniszteri felelősség.

UJ POSTA

Minden új posta új halál-harangszó az unióra nézve. De minék is fogantatott ez eszme a párisi congressus méhében, ha most már nem engedik azt életrejönni, vagy engedik ugyan, de oly időtlenné szűlik, hogy nem sok köszönet leendő életben! — Az unió iránti remények — írjaka „Nord“-nak Bukarestből — reménytelenségbe mentek át. Stirbey hg állónak találta be-tetgégé lenni, s a nizzai fürdő használatát rendeltetni magának, hová Bécsen át el-utazott. Ez egyszerű tény a helyzetet elég világosan rajzolja. E közben az ad hoc di-

ván gépszerűen engedi magát hurcoltatni a politikai kérdések tekerős útján a de-mokraták által, a kik a közigazgatási ügyeket egészen téveszték szemek elől. — A „Nord“-nak ezen szavai — mondhatjuk mi is részünkről — világosabban beszél-nek minden magyaráznak! A félhivatalos párisi sajtó is oda van utasítva, hogy Re-shid pasáról kimélettel szóljon.

Az „Ind. belge“ egy még ki nem adott emlékiratot közöl a Dunafejede-lemségek egyesítése ellen; szer-zője egy francia államférfi, a ki ho-nában az alkotmányos monarchia alatt nagy szerepet játszott. Ha az „Ind.“ szerint „apokryph“ volna is ezen emlékirat, min-denestre érdekes francziától hallani azt erősíteni, miképpa fejedelemségek a nemzeti párt terveire nézve még teljesleg éretlenek, és Franciaország nem tehet va-lami célszerűtlenebb dolgot, mint a porta védelmi erejét a Dunánál gyöngíteni, s ez-által Törökország felosztását idézni elő; mely esetben Franciaország mit sem nyer-ne, vagy kényszerülne egy európai coalitio ellen küzdeni.

A „Triest. Ztg“-nak írják Stambul-ból, hogy most már Thouvenot is oda inti a fejedelemségekbeli francia consulo-kat, működjenek egész igyekezettel azon, hogy a porta szuverenitása, s önállósága a fejedelemségekben maradjon fenn, s általában úgy viseljék magokat, hogy egy párt se támaszkodják rájuk. Bár min-dig ezen eljárást követte volna. A török kormánynak főleg rendkívül nagy örömet okozott egy 13-kán érkezett sürgöny, mely szerint Angolország és Ausz-tria abban egyeztek meg, hogy az előbb említett állam feltétlenül mindent be-lyeselné fog, a mit az ausztriai kormány e részben teend vagy határozand. Ily végzés természetesen rendkívül fontos, annál in-kább, mert a porta azon édes reményt is táplálja, hogy Poroszország is kezét fog-va járand Ausztriával.

— Párisban nov. 16-dikán azon, még valósulást váró hír is járt, hogy Anglia, Franciaország és Ausztria kö-zösen szerkesztettek és küldtek volna el egy jegyzéket Pétervárra azon megszorí-tások ellen, melyeket Oroszország a

kaukázusi háború miatt a Fekete-tenger partvárosaival való közlekedésre nézve életbe léptetett.

Párisból nov. 18 kán írják: „An-golország- és Amerikában jelentékeny pénzügyi javulás állott be.“

Az osztrák hadsereg leszállításának híre igen jó hatást idézett elő Párisban.

Hir szerint Porosz- és Francia-or-szág, melyek a fekete-tengeri hajózást illetőleg közbenjárásuká fel-ajánlottak, a vizzályos kérdésnek a párisi congressus elé terjesztését javasolják.

— Mainzban, nov. 18-kán, a Gau-thornal levő löportoronny fellobbanása által a város felső része az István-templommal együtt csaknem egészen elpusztított. Több mint száz halott és sebesült van. A megrázkodást Wiesbadenben is érezték.

Bécsi börze. november 20-dikán. Erd. urber-papir 78³/₈. Magyar urbéri papir 78⁷/₁₆. Nem-zeti kölcsön 83³/₄. Arany darabja 4 fr. 57¹/₂ kr. Ezüst 84³/₈.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

Kivonatban.

A brassó-megyei cs. k. törv. szék f. é. oct. 28-ról 6444 sz. a. csődöt hirdet Brassóban el-halt schuster Fodor József hátrahagyott vago-nára. A követelések beadandók oda f. é. dec. 15-éig, tömeggondozó Dr. Grünwald, v. helyet-tese ügyvéd Papp ellen.

A szászváros (Broos) - megyei cs. k. törv. szék f. é. nov. 3-ról 4091 sz. a. felhívja Erzsé-beth városban f. é. oct. 19 kén végrendelet nél-kül elhalt Földvári Sándor hátrahagyott va-gyonához igényt tartókat, adjákbe oda követelé-seiket 1858 május 3-áig.

A tordai cs. k. járás-hivatal f. é. nov. 13-ról 5697 sz. a. pályázatot hirdet a járai és egybekö-tött község-jegyzői állomásra, 457 eft. évi fize-téssel. A szabályszerű kérvények beadandók oda f. é. dec. 10-éig.

A választási cs. k. járás-hivatal f. é. nov. 11-ről 4050 sz. a. pályázatot hirdet a következő község-jegyzői állomásokra: 1) az alsó zsúkra 450 eft. 2) a borsaira 400 eft. 3) a nagy eskül-lőre 400 eft. 4) a bonczhidaira 300 eft. 5) az esztényire 300 eft. évi fizetéssel. szabályszerű kérvények beadandók oda f. é. dec. 10-éig.

Urbérkárptóllási tőke-utalványozás.

A m.-vásárhely-megyei cs. k. törv. szék f. é. oct. 23-ról 5860 sz. a. tudatja, hogy 1) b. Kemény atá övz. b. Kemény Dézsenének cik-mantori és szász-nádosi birtoka után 2156 eft. 46²/₄ kr. 2) Tamási Farkasnak haranglábi bir-toka után 197 eft. 3³/₄ kr. 3) Dósa Lajosnak szél-küti birtoka után 8517 eft. 31³/₄ kr. 4) Gyárfás Lajosnak szancsali, kis-iklódí, pánadi, glogovi-czai és szépmezsei birtoka után 2040 eft. 30³/₄ kr. 5) Gidófalvi Jánosnak hosszuszászói birtoka után 194 eft. 40 kr. 6) Szentkirályi Ferencnek és Annának, Komáromi Istvánnak magyar-sárosi birtokuk után 1872 eft. 31³/₄ kr. a balás-telki után 349 eft. 4³/₄ kr. kárp. tőke és járuléka

van utalványozva. A követelések beadandók 1858 január 22-éig. Tárgyalása 1) márt. 22-kén, 2) márt. 23-kán, 3) márt. 24-kén, 4) márt. 28-án, 5) márt. 29-én, 6) márt. 30-án mind d. e. 9-kor.

A m.-vásárhely-megyei cs. k. törv. szék f. é. oct. 24-ről 6016 sz. a. tudatja, hogy 1) N... Teréz, Donáth N. nének széplaki és sárdi bir-toka után 571 eft. 55³/₄ kr. 2) N... Juliánna, Simeny N. nének sárdi, olah zsákodi és hejas-falvi birtoka után 2200 eft. 42³/₄ kr. 3) id. gróf Haller Györgynek falástelki birtoka után 9379 eft. 8¹/₄ kr. 4) N... Rozália, Thoroczka N. né-nek dicső-sz.-mártoni, borzasi és kis magyar-sárosi birtoka után 1362 eft. 59³/₄ kr. kárp. tő-ke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók 1858 január 24-éig. Tárgyalása márt. 24 kén d. e. 9-kor.

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. oct. 13-ról 4777 sz. a. tudatja, hogy 1) gróf Bethlen Maria övz. Kendeffi Lajosnak és gróf Bethlen Klára id. gr. Bethlen Gábornak apa-nagyszülei és magyar-décsi birtokuk után 3892 eft. 1³/₄ kr. 2) Ugron Istvánnak oláh-némethi, laskai, koci és csepáni birtoka után 3265 eft. 1³/₄ kr. 3) Földvári özséfnak és Samuelnek, Földvári Fer-kas fiainak, csepáni, alsó-egresi, olah és magyar-nemeyei és oláh-némethi birtokuk után 11,120 eft. 33³/₄ kr. 4) Rédiger Eszter, Keceli Imre-nének pécsestszegi birtoka után 1392 eft. 3³/₄ kr. 5) Vajda Agnes Miske Istvánnak bujdosai bir-toka után 827 eft. 3 kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók 1858 január 23-áig. Tárgyalása febr. 23-kán d. e. 9-kor.

A k.-fejérvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. nov. 2-ről 3495 sz. a. tudatja, hogy 1) Kozma Anna övz. gróf Mikó Károlynak hosszútelki birtoka után 431 eft. 48 kr. 2) Pavai Sándor ár-vainak, Pavai Emmának és Istvánnak, (Pavai Elek gyámsága alatt levőknek) forrói birtokuk után 919 eft. 15 kr. 3) Csiki Károlynak övz. Tik-ka Jánosnak miháczfalvi birtoka után 304 eft. 54¹/₄ kr. 4) gróf Teleki Samuel, Ferencnek gombási és ampolyczai birtoka után 10,230 eft. 9³/₄ kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések beadandók 1858 január 20-áig

Tárgyalása márt. 19-kén d. e. 9-kor.

A zilah-megyei cs. k. törv. szék f. é. oct. 22-ről 2442 sz. a. tudatja, hogy 1) Búdeskúti Antalnak ippi, kémeri, lecsmeri, porczy, marka-széki, csercei, alsó-kaznácsi és paptelki birtoka után 5041 eft. 3³/₄ kr. 2) Rédiger Eszternek ar-doi, egerbegyi, inói, mosóbányai, olah-horváthi és örmenyesi birtoka után 9159 eft. 45³/₄ kr. 3) Fodor Teréznek magyar-baksai birtoka után 262 eft. 33 kr. kárp. tőke és járuléka van utalvá-nyozva. A követelések beadandók 1858 január 18-áig. Tárgyalása ápril 3-dikán d. e. 9-kor.

(300)

14,475. számhoz

(2—3)

Hirdetvény.

160,000 — 210,000 mázsá sonák a tordai sóaknától a maros-portusi sóraktárig szállítása biztosítása végett, a felsőbb helybehagyás fen-tartása mellett f. 1857. évi november 30-kán a cs. k. sóhivatalnál Tordán szóbeli árlejtés fog tartatni. Az ársökkenést végett kiküldendő szállítási bér egy mázsá kő vagy hulladék-por-sótól a tordai sóaknától a maros-portusi sórak-tárig 40 az az, negyven pengő krajczár lesz.

A fenebbi számokban kifejezett 160,000-161 210,000 mázsáig terjedhető sómennyiséget 1857-diki december havától kezdve 1858-diki június végéig Maros-portusra kell tenni, még pedig oly formán, hogy a kialakult mennyiségnek kéthar-madát 1858-diki mártius végéig, egy harmadát pedig június végéig kell helyszállítani.

A vállalkozók erejéhez képesti kisebb men-nyiségekre is elfogadottnak az ajánlatok.

Minden árverő köteles az árlejtés előtt azon összeg 5%-tól át bnatpénzül letenni, mely az atvallaladó mennyiség és a minden mázsáért követelt fuvarbér után jár s az elnyerő ezen 5%-től további 5%-val egészítendő ki biztosíték gyanánt.

A bnatpénz úgy, mint a biztosíték kész-pénzben, vagy nyilvános hitelpapirosokban is le-hető (az utóbbiakat a bécsi börze folyama sz-eint számítva.) vagy megvizsgált és a pénz-ügységstől elfogadhatóknak talált zálog-leve-lekben, még pedig akár mindjárt az árlejtés al-

kalmával, akár pedig valamelyik cs. k. pénztár-nál, mely utóbbi esetben az illető cs. k. pénztár-tól kiadott letéti nyugtátvány az árlejtő bizott-mánynak átadandó.

Azon árlejtőknek, kik a vállalatához nem jut-nak, a bnatpénz mindjárt az árlejtési tárgyalás bérekesztése után vissza fog adatni.

A vállalkozónak a kőson 1 procentnyi, a porson pedig 1/2 procentnyi szállítási fogyaszt és a terhes szekerek vámentessége jövő-menő út-jokra engedtetik, magától értve: ha a szekerek üresen jönnek vissza a lőnben a vám fizetendő.

vállalkozó akár magános, akár valamely község, tartozik mindjárt az árlejtés bérekeszté-se után, az árlejtési jegyzőkönyv és a szerződés bélyegzésére kellő belyegdíjakat készpénzben letenni.

Ezen árlejtésre írásbeli ajánlatok is elfogad-tatnak. Minden írásbeli 15 kros belyeggel el-látandó és melléje a bnatpénz, vagy egy cs. k. pénztár letéti nyugtátványa csatolandó, ezenki-vül egy bizonyítvány az élt önállóság és jó rendben álló vagyoni állapotáról.

Az íly ajánlat a tordai sóhivatalhoz be-küldendő íly felirattal: „Ajánlat sószállításra a tordai sóaknától a marosportusi sóraktárig“ (Anboth zur Salz-verfrachtung von der Saline Thorda bis zur Lagerstätt-e Marosport) és az árlejtés kezdete előtt be-nyújtandó.

Minden írásbeli ajánlatokat csak a szóbeli ár-lejtés után nyit fel a bizottmány.

Ha egy írásbeli ajánlat ár-kínalata egyenlő valamelyik szóbeli ajánlattal, úgy az elsőseg a szóbeli ajánlaté.

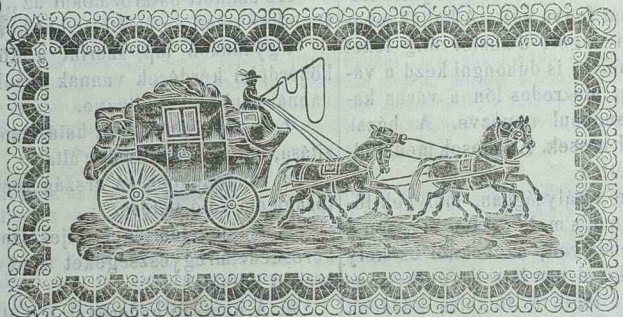
A szállítási feltételek szigorú megtartásáért a vállalkozók biztosítékuk és ingó s ingatlan va-gyonuk egész összegével kezeskednek. A fel-sőbbseg fentartja magának a tárgy egyes részle-teire vagy az egészre tett ajánlatokat helybehagy-ni és az egész tárgyra, vagy annak nagyobb ré-szére vállalkozó kötelezi magát, csekélyebb — a kedvezőbb ajánlatból fennmaradó mennyiségnek is ugyanazon feltételek alatt átvételére.

A cs. k. pénzügyi járási igazgatóságtól.

Kolozsvárt, 1857 ki nov. 17-kén.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(2—3)

BIASINI

BIASINI gyorsutazási intézet gyorskocsijainak 19-dik novemberétől 1857. azaz a debreczeni vasút megnyitásától kezdve.

Kolozsvárról, Nagyváradon keresztül Debreczenbe indul a gyorskocsi hetenként NÉGYSZER, u. m. minden vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton reggeli 6 órakor.

Kolozsvárról, Szeben és Brassóba 1858. januárius 1-ső napjáig marad az eddigi heten-kénti kétszeri indulás, u. m. hétfőn és csütörtökön reggeli 4 órakor; de újévtől elkezdve ezen vonalon is hetenként NÉGYSZER fognak a menetek történni.

Ez új vonal kinyitásával leszállított ársabályak, kényelmes kocsikkal s a lehető pontos gyors menettel, kívánja az igazgatóság e már tízenyolcz éve fennálló hazai vállalatát a t. cz. utazó kö-zönség pártolásába ajánlani.

Helyek árai p. p. 40 font szabad podgyászszal.

Kolozsvártól Nagy-Váradig, vagy vissza — 9 54 kr.
Debreczenig — 12 54 „

Kolozsvártól Nagy-Enyedig — 4 10 „
Károlyi Fejérvárig — 6 15 „
Sz.-Sebesig — 7 — „
Szebenig — 9 54 „
Brassóig — 16 54 „

Fölvételi irodák utasok és podgyászok (pakéták) számára melyek ezentul olcsóbb árba számítottak, vagnak:

Bécsben, C. F. Schmidt urnál Alten Fleischmarkt; indulás Bécsből minden hétfőn, szer-dán, pénteken és szombaton az esti vonattal.

Pesten, a Tigris vendégfogadóban indulás Pestről minden vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton a reggeli vonattal.

Debreczenben, a vasúti indóházzal szembe, ügynök Heszy Máttyás indulás Nagy-Várad és Kolozsvárfelé, minden vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton a Pestről reggel elindult vasúti vonat megérkezése után.

Nagy-Váradon, a Feketesas-vendégfogadóban fő-ügynök Tóth Imre úr; indulás Debreczen-be minden vasárnap, kedd, csütörtök és szombat esti 10 óra, úgy szintén Kolozsvár, Szeben és Brassóban vasárnap, kedd, csütörtök és szombat esti órákban.

Kolozsvártól, Biasini vendégfogadójá, indulás Nagy-Várad és Debreczenbe, minden vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton reggeli 6 órakor. — Szeben és Brassóba minden hétfőn és csütörtökön reggeli 4 órakor.

Szebenben, a Fejér-Oroszlány cím. vendégfogadóban, indulás Brassóba minden kedden és pénteken, reggeli órákban. Károlyi-Fejérvár, Nagy-Enyed, Kolozsvár, Nagy-Várad, Debreczenbe minden kedden és pénteken, reggeli órákban.

Brassóban, A 1. vendégfogadóban; indulás minden hétfő és csütörtök reggeli 4 óra Sze-ben, Kolozsvár, Nagy-Várad és Debreczenbe.

Kolozsvárt, nov. 16-kán, 1857.

BIASINI DOMOKOS, m. p

Pest-brassói gyorsutazási intézet tulajdonos-igazgatója.

(301)

(1—3)

Eladó-ház.

Az óvárbá 252-dik szám alatt levő ház el-

adó. Értekezni lehet a piacon az Ákoncz Ist-ván házával az első emeletben; minden nap 9 — 12 óráig délelőtt.